



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

א.א.
באמצעות ב"כ- עוה"ד סלבה עונג

התובע/ מבקש צו קיום
הצוואה משנת 2010

נגד

1. א.מ.
ע"י ב"כ- עוה"ד שירלי שדה
2. נ.א.
ע"י ב"כ- עוה"ד אורי זמברג

הנתבעים/ המתנגדים

פסק דין

1. התובעת והנתבע 1 הנם אחים, ילדיה של רות ארנון ז"ל ונכדיה של מטילדה אלשייך ז"ל (להלן: המנוחה"). הנתבע 2 הנו בנה של מטילדה אלשייך ז"ל.
2. בבעלות המנוחה היתה חנות המצויה ברח' הרצל 96 ברמלה (להלן: "החנות"), ודירה המצויה ברח' סוקולב 7 ברמלה (להלן: "הדירה").
3. המנוחה נפטרה ביום 27.7.11 והותירה שלוש צוואות, האחת משנת 2003, אשר העתקה לא הובא על ידי מי מהצדדים, השניה מיום 2.4.06 (להלן: "הצוואה השניה") והשלישית- צוואה מיום 7.4.10 (להלן: "הצוואה האחרונה").
4. בהתאם לצוואה השניה מיום 2.4.06 אשר נחתמה ע"י המנוחה בפני עו"ד שאבי אליה ועו"ד שאבי איתן - הורישה המנוחה את זכויותיה בחנות ברח' הרצל 96 ברמלה לתובע ולנתבע 1 בחלקים שווים. כל יתר הרכוש למעט רכב מסוג סיטרואן צוותה המנוחה לבתה - רות, ואילו לבנה הנתבע 2 לא הורישה מאומה.
5. הגב' רות ארנון נפטרה ביום 5.3.10, וירשיה הם שני ילדיה- הם התובע והנתבע 1 בחלקים שווים (בהתאם לצו הירושה מיום 6.7.10).



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

6. בהתאם לצוואה האחרונה, מיום 7.4.10, אשר נחתמה בפני עורך הדין שוקרי פקס ובפני הגב' רחל קסטרו- מתמחה משרדו של עו"ד פקס.
7. הורישה הסבתא המנוחה את כל רכושה לתובע בלבד וציינה בין היתר כי:
- "3. לבני, ניסים אלשך אינני מעוניינת לתת חלק כלשהו מרכושי, מכל סוג שהוא, היות והוצאתי עליו סכומי כסף גדולים בגין חובות שיצר.
4. לנכדי, אייל משולם אינני מעוניינת לתת חלק כלשהו מרכושי, מכל סוג שהוא, היות והוא מעל באמון שנתתי בו ואף לקח ממני כספים למטרותיו האישיות וזאת ללא ידיעתי והסכמתי."
8. התובע מבקש לקיים את צוואתה האחרונה של המנוחה (ת"ע 59419-01-12). הנתבע 1 הגיש התנגדות לקיום הצוואה (ת"ע 59466-01-12) ובקשה לקיום הצוואה השניה (ת"ע 59400-01-12). הנתבע 2 הגיש התנגדות לקיום הצוואות השניה והשלישית (ת"ע 59540-01-12, 59512-01-12) ובקשה למתן צו ירושה (ת"ע 59431-01-12).
9. במקביל הוגשו תביעות נוספות וביניהן תביעה שהוגשה על ידי הנתבע 1 לביטול עסקת המתנה מיום 22.2.11 לפיה ביקשה המנוחה להעביר את זכויותיה בחנות לתובע (248271-12-11). כן הגישו הנתבעים בקשה למינוי מנהל עזבון (ת"ע 54184-01-14) אשר נמחקה ביום 11.3.14 עקב אי תשלום אגרה ו¹תביעה נוספת באותו עניין (-23070-05-14). תביעה נוספת שהוגשה על ידי הנתבע 1 כנגד התובע הנה תביעה לתשלום דמי שימוש בנכס (ת"ע 52373-05-15), תביעה למתן צו עשה שהגיש התובע כנגד הנתבע 2 שיאפשר לו להמשיך לגור בדירה הרשומה על שם המנוחה ועל שם הנתבע 2 (ת"ע 8162-12-11) בעוד הנתבע 2 הגיש תביעה הצהרתית שהדירה ומחצית מהחנות שייכים לו (19760-06-16).
10. בין לבין הוגשה על ידי הנתבע 1 תביעה נוספת כספית הנוגעת לתשלום דמי שכירות בגין דירה שירשו מאמם המנוחה (ת"ע 25353-12-15). תביעה זו נסגרה בפסק דין ביום 15.2.17.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

11. חמישה חודשים לפני פטירת המנוחה, ביום 22.2.11 חתמה המנוחה על הסכם מתנה במסגרתו העבירה לידי התובע את כל זכויותיה בחנות. הליך העברת החנות על שמו של התובע טרם הושלם.

12. בין הצדדים התנהלו דיונים ארוכים, רבים במספר, במהלכם ניסה בית המשפט לא אחת להביא הצדדים להסכמות, אולם אלה, לא השכילו ליישב את המחלוקות ביניהם חרף המלצות ביהמ"ש ושבו והעלו טענות רבות מן הגורן ומן היקב, ניהלו הליכים רבים ושונים (12 תיקים במקביל) ועל כן אין מנוס ממתן פסק דין זה.

13. עתה יובאו טענות הצדדים, תחילה לטענות המתנגדים ולאחר מכן לטענות התובע.

טענות המתנגד 1

14. החל משנת 2004 טיפלה במנוחה הגב' דליה ורסנו (להלן: "המטפלת") מטעם חברת הסיעוד "אתגר", במשך חמישה ימים בשבוע, שעתיים ביום. בשנת 2006 עברה המנוחה ניתוח להוצאת גידול סרטני במעי הגס, ומאז, החלה ירידה קוגניטיבית במצבה עד כי בשנת 2008 דיווחה המטפלת לגורמים הרפואיים על חשש להחמרה במצבה הרפואי וכי המנוחה הנה מרותקת לבית.

15. משנפטרה האם נותרה הסבתא הנוחה שבר כלי, כבת 89 עם שמיעה וראיה לקויה ומותה של בתה ציער אותה מאוד. אז, ניצל התובע את מצוקתה והשתלט עליה על מנת לזכות בירושה. כך, לטענת המתנגד מידר אותה מבני משפחתה, גרם לתלות בו, והסית אותה כנגד המתנגדים.

16. לפיכך, חתימתה של המנוחה על הצוואה המאוחרת משנת 2010, כחודש לאחר ששכלה את בתה נעשתה שלא מרצונה החופשי ו/או מחמת טעות ו/או כשהיא מצויה תחת השפעה בלתי הוגנת ו/או כל מצב אחר שיש בו כדי לשלול את רצונה החופשי.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

17. הסבריה של המנוחה בצוואה המאוחרת לנישול הנתבעים אינם מתיישבים עם נוסח הצוואה הקודמת אשר לא מצאה לנכון ליתן נימוקים לציווי.

18. כל השנים טיפל המתנגד 1 במנוחה ובאמו במסירות, שילם את כל החשבונות עבורן, משך כספים לשימושן, והן הפקידו בידו את ניהול ענייניהן, לרבות ענייני החנות והבית, ללא חשש.

19. חמישה חודשים לפני פטירתה של המנוחה, ביום 22.2.11- העבירה היא את כל זכויותיה בחנות על שמו של התובע. לטענת המתנגד, עסקת המתנה נעשתה בכפייה ומתוך הפעלת לחץ על המנוחה, ומאחר וטרם הושלמה- אין לה כל נפקות.

20. בחינת נסיבות המקרה על פי הלכת מרום מביאה למסקנה כי המדובר בהשפעה בלתי הוגנת של התובע כלפי המנוחה, באופן שיש בו כדי לערער את אמינותה של הצוואה. לטענת המתנגד, חתימת המנוחה על הצוואה נעשתה באילוץ של התובע, ותחת השפעה בלתי הוגנת תוך ניצול יחי התלות שהיו ביניהם וביחוד לאור העובדה כי התובע התגורר בדירת המנוחה באותה העת.

21. לטענת המתנגד, באותה העת סבלה המנוחה מליקוי שמיעה ולפיכך לא יכולה היתה להצהיר כי היא מבינה את הצוואה. מדובר לטענתו בפגם צורני הגורם להיפוך נטל הראיה על התובע.

22. המתנגד 1 מבקש לחייב את התובע בהשבת כספי השכירות של החנות, במלואם משנת 2011, לחייב את התובע בהשבת חלקו בדמי הביטוח של המשכנתא עבור החנות, מחודש מרץ 2010/3. ולקבוע כי חוזה השכירות של החנות מחודש 12/10 בין התובע (בשם המנוחה) לבין השוכרת הגב' מיטל הרוש בטל.

23. לחייב את התובע בתשלום 50 ש"ח ליום החל מיום 2.2.17 ועל למתן פסק הדין בגין אי העברת אישור על תשלום משכנתא לידי ב"כ הנתבע, בניגוד להחלטה מיום 12.9.13.

טענות המתנגד 2:



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

24. המתנגד 1 שלט באמו ובסבתו המנוחה וניצל את תלותה המוחלטת בו כדי לערוך את הצוואה השניה משנת 2006 המבטלת את הצוואה הראשונה משנת 2003. מצבה הרפואי של המנוחה בסמוך לעריכת הצוואה משנת 2006 היה רע ביותר עד לאשפוזה הממושך בחודש יוני 2006 ועל כן דינה של הצוואה השניה הנו בטלות.

25. בכל הנוגע לצוואה השלישית- התובע ניצל את מצבה הרפואי והנפשי של המנוחה כמו גם התלות בו כדי לערוך צוואה לטובתו בלבד.

26. עוד מציין המתנגד 2 כי התובע החדיר במנוחה מחשבות כאילו מצויה בחובות בשל התנהלות המתנגדים, כשבפועל לא היה לכך כל בסיס, ומעבר לכך היו בידיה של המנוחה סכומי כסף גדולים והוצאות נמוכות.

27. החל משנת 2006 היתה המנוחה חסויה וכל אחד מהנכדים ניצל את תלותה בו על מנת לערוך צוואות שונות לטובתו. מאחר ואין תוקף להענקת מתנות בין חסוי לאפוטרופוס דינן בטלות.

28. התובע והמתנגד 1 השתלטו על המנוחה בתקופות זמן שונות והשפיעו עליה השפעה בלתי הוגנת לעריכת צוואות שונות ולפיכך דין שתי צוואות אלה להתבטל ולקיים את הצוואה הראשונה משנת 2003.

טענות התובע:

29. התובע מכחיש את טענות המתנגדים כאילו הפעיל לחץ או שליטה על המנוחה. לטענתו, המנוחה לא פחדה ממנו ואם היה חשש לכך- היה על הנתבע 1 להתלונן בפני רשויות הרווחה. לטענת התובע, אין כל ראויה שיכולה להצביע על אלימות או יחס מחפיר מצד התובע כלפי המנוחה.

30. על פי חו"ד המומחה- היתה המנוחה כשירה קוגניטיבית בעת עריכת הצוואה. אף עוה"ד פקס אשר ערך את הצוואה האחרונה העיד כי המנוחה היתה אשה דעתנית ועצמאית.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

טענה זו נסמכה גם בעדותה של המטפלת הגב' ורסנו שהעידה כי המנוחה היתה צלולה לחלוטין.

31. לטענת התובע לא הובאה כל ראיה לגבי תלות של המנוחה בתובע בטרם החתימה על הצוואה.

32. לפני עריכת הצוואה היתה המנוחה בקשר קבוע עם אנשים אחרים. למנוחה היתה מטפלת צמודה, בביתה התגורר הנתבע 2 ועובדי הרווחה נהגו לפקוד את ביתה מפעם לפעם.

33. המנוחה חתמה על הצוואה לאחר שהסתבר לה כי המתנגד 1 משך מכספיה לכיסוי הוצאותיו הפרטיות, ולפיכך הגישה כנגדו גם 2 תלונות במשטרה. בנוסבות אלה, טוען התובע כי אין כל עילה לבטלות הצוואה המאוחרת ויש להורות על קיומה.

הדין החל:

34. עקרון העל בדיני הירושה הוא כיבוד רצון המת, כאשר יש למלא את רצונו, כפי שבא לידי ביטוי בצוואה.

(ע"א 724/87 גולד נ' גולד, פ"ד מח(1) 22, 28 (1993); ע"א 1900/96 טלמצ'יו נ' האפורופוס הכללי, פ"ד נג(2) 826, 817 (1999)).

עקרון זה ראשון הוא לבחינת הטענות, וככל שמעלים טענות כנגדו - דינן להבחן בזהירות רבה. שהרי המצווה כבר איננה בחיים על מנת להשיב לשאלות ולתהיות, ועל המתנגדים מוטל נטל השכנוע להוכחת טענותיהם.

הטענה כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה

35. ס' 26 לחוק הירושה, תשכ"ה - 1965 (להלן: "החוק") קובע:

"צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה

לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה."



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

36. טענה זו פירושה שהמצווה לא הייתה כשירה, במבחנה מנטלית או רפואית, לערוך את הצוואה. שהרי כל אדם כשיר לצוות, אלא אם חל אחד מהמקרים המנויים בחוק.

נטל השכנוע בטענה זו הינו על המתנגדים, כאשר אין די בהעלאת ספק, אלא בהוכחה ממש. כלומר, על המתנגדים להוכיח את טענתם תוך שהם מסתייעים בעדות רפואית או אחרת אשר למצב המנוחה, בזמן שערכה את הצוואה. (ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, לה (3) 101 (1981); ע"א 724/87 כלפה נ' גולד מה (1) 22, 31 (1993))

37. הכלל הינו שכל אדם כשיר לצוות, ויש לכבד את רצון הנפטר כפי שנכתב בצוואה:

"חזקה היא על אדם שכשר הוא לפעולות משפטיות - בהן עשיית צוואה - וחזקה היא על מצווה כי בעת עשייתה של צוואתו ידע להבחין בטיבה של צוואה. הטוען כי בעת עשייתה של צוואה לא ידע המצווה להבחין בטיבה של צוואה - עליו הנטל להוכיח טענתו".
(ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, פ"ד מט(1), 318, 327 (1995))

38. נקודת הזמן הרלבנטית לבחינת הטענה הינה מועד החתימה על הצוואה.

ככל שיוכח כי במועד עריכת הצוואה המנוחה ידעה להבחין בטיבה של צוואה, הרי שגם אם יוכח שבמועד שקדם לכך (או לאחר מכן) מצבה היה שונה, אין בכך כדי לשלול רצונה בעת עריכת הצוואה. (ע"א 160/80 בנדל, שם).

"השאלה אם הבין המנוח את טיב הצוואה שעליה חתם נבחנת על-פי הנסיבות המתקיימות בעת עריכת הצוואה עצמה.

כבר נפסק כי "גם מקום בו סבל פלוני מרגעים או אף מתקופות שבהן נתערפלה דעתו, הרי אם מצא בית המשפט כי היה צלול ביום עשיית הצוואה – ולא כל שכן, אם כך היו פני הדברים במועד עשייתה הלכה למעשה – הריהו רשאי וצריך לקבוע, כי פלוני הבין את טיבה של הצוואה שעה שעשה אותה" (דברי השופט קדמי בע"א 3411/92 רובינשטיין נ' ברזבסקי [1], וראו גם: ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל [2]; ע"א 1212/91 קרן לב"י נ' בינשטוק [3], בעמ' 735).



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

(ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, פ"ד נד (2) 215, 223
(2000)).

39. כך גם לא כל ירידה בכושרה הקוגניטיבי של המצווה, תשלול את כשירותה של המצווה לערוך צוואה.

הפסיקה קבעה כי על מנת לקבוע האם המנוחה הבינה "בטיבה של צוואה", יש להתחשב במודעות המצווה לעובדה שהוא עורך צוואה, ידיעתו בדבר היקף רכושו ויורשיו, ומודעותו לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיו. (ע"א 851/79, 160/80 בנדל נ' בנדל, שם; ע"א 15/85 מזרחי נ' רז ואח', פ"ד מא(4) 454 (1987)). המשקל שיינתן לשיקולים אלה, משתנה בהתאם לנסיבות כל מקרה. (ע"א 1212/91 קרן ליב"י ואח' נ' בינשטוק, פ"ד מח(3) 705 (1994); ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, שם)

40. אולם אין בודקים את עצם רצונה של המנוחה - אלא די לבית המשפט שישתכנע שהיה בהתנהגותה הכוללת בעת עריכת הצוואה והחתימה עליה, כדי להצביע שהיא ידעה להבחין בטיבה של צוואה. (ע"א 724/87 כלפה נ' גולד, שם)

מן הכלל אל הפרט

חוות דעת המומחה- ד"ר איתן חבר

41. לטענת ב"כ המתנגדים עולה ממכלול חומר הראיות כי לא הוכחה גמירות דעתה של המנוחה לצוות כאמור בצוואתה האחרונה, כי כושר שיפוטה היה לקוי ודעתה לא הייתה צלולה. מכלול העדויות והמסמכים הרפואיים שבאו בפני עולה כי המנוחה הייתה כשירה וצלולה בעת עריכת הצוואה האחרונה כמפורט להלן:

42. לצורך בחינת כושרה המנטלי של המנוחה בעת עריכת הצוואה האחרונה מונה ד"ר איתן חבר.

בחוות דעתו מיום 6.12.15 ציין הוא כי:



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

"באשר לכשירותה המשפטית של המנוחה בעת החתימה על הצוואה: נתבקשתי להעריך באופן רטרוספקטיבי בהתבסס על חומר רפואי, ללא בדיקה פסיכיאטרית את מצבה המנטלי של המנוחה. לשם כך יש להעריך את קיומו או העדרו של מצב חולני שפוגע בכשירות, במועד החתימה. לכך לא היתה עדות בחומר הרפואי שעמד לפני.

להערכתי, המנוחה לא סבלה מליקוי קוגניטיבי משמעותי במועד החתימה. וגם באם היו לה ליקויים קוגניטיביים קלים שקשורים לגיל הם לא היו בדרגת חומרה אשר פוגמת ביכולתה "להבחין בטיבה של צוואה" ומכאן עולה שהיתה כשירה קוגניטיבית ומסוגלת להגיע להחלטות עצמאיות."

43. המומחה ציין כי בשנת 2006 (בסמוך לעריכת הצוואה השניה) אובחנה המנוחה עם פגיעה קוגניטיבית קלה שנבעה ממצבה הרפואי וסיטואציית האשפוז באותה העת.

44. יחד עם זאת סבר המומחה כי המנוחה היתה כשירה קוגניטיבית והיתה מסוגלת להבחין בטיבה של הצוואה משנת 2010 עליה חתמה. יודגש כי המומחה לא זומן לחקירה על חוות דעתו ולפיכך ממצאיו לא נסתרו.

45. משזו מסקנת המומחה ביחס לצוואה משנת 2010, לא מצאתי ממש בטענות המתנגד 2 כי המנוחה לא היתה כשירה בעת עריכת הצוואה השניה - משנת 2006. ואדגיש, אמנם באותה השנה חלתה המנוחה בסרטן אולם כעולה מחווה"ד המומחה, קשייה הקוגניטיביים נבעו מסיטואציית האשפוז ומצבה הגופני באותה העת.

46. תמיכה לצלילותה של המנוחה באותם שנים ניתן להביא גם מעדותה של המטפלת – הגב' דליה ורסנו:

"ש. איך היה הקשר ביניכן?

ת. עם הסבתא? היה לי קשר מצויין איתה, בעלי בולגרי, היתה מספרת לי על בולגריה, מה היה, כל הסיפורים אבל היתה צלולה לחלוטין, ידעה הכל, פוליטיקה, הכל."

(8.6.16, עמ' 67 ש' 9-11).



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

47. המתנגד 1 בטענותיו מציין כי המנוחה סבלה בעת החתימה על הצוואה האחרונה מליקוי שמיעה המהווה פגם צורני שלא אפשר לה להבין על מה היא חותמת. בעדותו של עוה"ד פקס אשר ערך את הצוואה ציין הוא לעניין זה כי:

"ש: אני מפנה אותך לסעיף 7 לתצהירך, מדוע הקראת בפני המנוחה את הצוואה. ת: תמיד אני נוהג להקריא את הצוואה, גם אם הלקוח קורא בעצמו את הצוואה אני מקריא אותה.

ש. היא קראה בעצמה?

ת. לא זכור לי, בטוח שהקראתי לה, תמיד אני מקריא כדבר שבשגרה. ש. אתה אומר שאתה לא זוכר אם היא קראה לבד או לא. למה אתה לא רושם אם המנוח קרא או לא בעצמו?

ת. אני לא זוכר את הפרט הזה, אני זוכר שכדבר שבשגרה אני נוהג עם כולם כפי שנהגתי עם הגברת, אני נותן להם את האפשרות לקרוא והלקוח אומר מה הוא רוצה בשפה שלו, ואני מנסח את זה בשפה המשפטית שלי ומקריא לו ומסביר ולאחר מכן הוא חותם בנוכחות עד נוסף.

ש. האם ידעת שהיא כבדת שמיעה?

ת. יכול להיות עם הגיל, היא שמעה אותי טוב מאוד, לא זכור לי שהיה לה מכשיר שמיעה.

ש. האם מונח בפניך מסמך רפואי כלשהו בנוגע למנוחה בדבר הכשרות המשפטית שלה.

ת. לא חושב.

ש. ביקשת?

ת. לא."

(5.3.15, עמ' 22 ש' 13-3).

"ש. התרשמת מהראייה שלה?

ת. הראייה שלה היתה בסדר גמור.

ש. התרשמת שהיא צלולה?

ת. כן, למרות הגיל היא התמצאה וידעה מה היא רוצה.

ש. שאלת אותה שאלות התמצאות?



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ת. אין לי ניסיון בתחום של זכרון אבל כעורך דין שנוהג לערוך צוואות ועובד עם אנשים, התרשמתי שהיא מתמצאת טוב מאוד, כי היו לנו מספר פגישות במשרד ובכל הפגישות התרשמתי ממנה שהיא יודעת טוב מאוד מה היא רוצה, הראש שלה עבד מצויין."

(5.3.15, עמ' 25 ש' 14-21).

48. בהמשך הודה עוה"ד כי לא ידע אודות הצורך באבחון פסיכוגריאטרי עבור המנוחה:

י"ש. האם ידוע לך שיש המלצה שהיא תעבור אבחון אצל פסיכוגריאטרי?
ת. לא.

ש. האם אברהם מתייעץ איתך לגבי ההמלצה של העו"ס לגבי האבחון?
ת. לא.

ש. ידעת שהיא חתמה בסרטן?

ת. יכול להיות אז בזמנו ידעתי, אבל כרגע אני לא זוכר.

ש. בפברואר 2011 היא הגיעה אליך לערוך תצהירי מתנה. וביולי 2011 היא כבר נפטרה, כלומר היא היתה חולה מאוד קשה, האם טרם עריכת תצהירי המתנה לא ראית לנכון לקבל אישור רפואי על מצבה?

ת. לא. לפי הזכור לי ראיתי אותה באותו מצב כפי שהיא חתמה על הצוואה, לא ראיתי אותה במצב בריאותי שונה."

(שם, עמ' 26 ש' 21-24, עמ' 27 ש' 3-4).

49. בדו"ח שנערך על ידי המל"ל ביום 14.3.2010 כשבועיים בטרם עריכת הצוואה נמסר על ידי הבודק כי "בזמן הביקור נבדקת שכבה במיטתה מרותקת למיטה, עקב חולשה כללית וחוסר כוחות.. הבינה וענתה לעניין עקב ירידה משמעותית בשמיעה היה צורך לחזור מספר פעמים לשאלה בקול מוגבר, במצב רוח ירוד..."

אין לי ספק כי המנוחה באותה העת סבלה מירידה בשמיעה. כמו כן, מצבה הרפואי היה קשה. ולפיכך היה על עורך הדין לדרוש מסמך רפואי המאשר את כושרה לצוות- ובהעדורו ישנו טעם לפגם.

50. אדגיש שוב, בצוואתה האחרונה ציינה המנוחה את הסיבות לכך שלא הורשה למתנגדים דבר, כדלקמן:



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

"3. לבני, ניסים אלשך אינני מעוניינת לתת חלק כלשהו מרכושי, מכל סוג שהוא, היות והוצאתי עליו סכומי כסף גדולים בגין חובות שיצר.
4. לנכדי, אייל משולם אינני מעוניינת לתת חלק כלשהו מרכושי, מכל סוג שהוא, היות והוא מעל באמון שנתתי בו ואף לקח ממני כספים למטרותיו האישיות וזאת ללא ידיעתי והסכמתי."

51. בנישולו של בנה – המתנגד 2 מהצוואה משנת 2010 לא חררה המנוחה מצוואה משנת 2006. ויתרה מכך בעדותו של הנתבע 1 (ואף הנתבע 2) עלו הסיבות בעטיין נושלו המתנגד 2 מהצוואות, ובכללן השימוש שעשה בחנות המשפחתית והחובות אליהן נקלע-כספים אשר שולמו לבסוף מכספה של המנוחה. (27.9.17, עמ' 136 ש' 2-14, עמ' 137 ש' 17-19).

52. על הטענה כי המתנגד 1 גנב את כספה - חזרה המנוחה בפני המטפלת והעו"סים ואלו הועלו בדו"חות שהוצאו על ידם. תחילה בדו"ח שהוצא לאחר ביקור בית בביתה מיום 29.11.10, ולאחר מכן בדו"ח שהגישו העו"ס אלווירה פליץ מחברת "אתגר" לעו"ס מהמחלקה לשירותים חברתיים ברמלה הגב' שרון פרידמן מיום 23.11.2010 וכן בדו"ח מיום 9.6.11 שהגישה עו"ס אחרת – הגב' נועה רוזנברג למחלקה לשירותים חברתיים ברמלה.
נוסף על כך פנתה המנוחה ביום 2.5.2010 והגישה תלונה כנגד המתנגד 1 בטענה זו.

53. מששבה והעלתה המנוחה את הטענות אודות גניבת הכספים בפני מספר גורמים שהיו עמה בקשר- לטעמי נשמטת הטענה כי המנוחה לא הבינה את טיבה של הצוואה או תוכנה. ונותר לבחון האם נחתמה תחת השפעה בלתי הוגנת או לאו.

השפעה בלתי הוגנת:

54. סעיף 30(א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, מורה כי "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית – בטלה."

55. על ההשפעה הבלתי הוגנת להתייחס באופן ישיר אל הצוואה. על בית המשפט להשתכנע, מעבר להוכחת קיומה של השפעה עובדתית, כי היה בהשפעה זו מרכיב בלתי הוגן וכי הצוואה היתה תולדה של אותו המרכיב (ע"א 4902/91 גודמן ואח' נ' ישיבת שם)



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

[בית מדרש גבוה להוראה ודיינות על שם הרב שלמה מוסאיוף זצ"ל בירושלים, פ"ד מט \(2\) 441.](#)

ושוב, יודגש כי ככל ואין כל פגם בצוואה מבחינת הדרישות הפורמאליות - נטל ההוכחה לקיומה של השפעה בלתי-הוגנת הינו של מי שטוען לקיומה, היינו, המתנגד לקיום הצוואה. ראה לעניין זה [עמ"ש \(חי'\) 7980-01-15 עיזבון המנוח א.ק. נ' אלמוני](#) [פורסם בנבו]: (16.11.15)

"הנחת המוצא בדיני צוואות ועל פי [חוק הירושה](#) היא שהצוואה כשרה. הנטל להוכיח שהמצווה עשה את צוואתו מחמת השפעה בלתי הוגנת מוטל על הטוען לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, כך שעליו להוכיח שהצוואה הייתה פועל יוצא של אותה השפעה אסורה (ראו: [ע"א 190/68 סוטיצקי נ' קלינברוט, פ"ד כב \(2\) 138 \(20.06.1968\)](#)). נטל זה נשאר מוטל על המתנגד גם אם מערכת הנסיבות מלמדת על תלות מקיפה ויסודית של המצווה בנהנה. מערכת נסיבות כאמור מעבירה את הנטל להבאת הראיות לשכמו של מבקש הקיום, אך לא את הנטל הסופי, דהיינו נטל השכנוע (ראו: [דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, נב \(2\) 813 \(22.06.1998\)](#) (להלן: "פרשת מרום")."

56. המבחנים אשר נקבעו בפסיקה לבחינת השפעה בלתי הוגנת, הם מבחן התלות העצמאות והסיוע, קשרי המצווה עם אחרים ונסיבות עריכת הצוואה. לעניין זה ראה פסק דינה של כב' השופטת שביט פינקלשטיין [ת"ע \(ת"א\) 8188-01-13 עזבון המנוחה ס' ב' ב' ז"ל נ' א' ו' \[פורסם בנבו\] \(20.07.2016\)](#) ובו פירוט התנאים האמורים:

"השופט מצא בדנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נב (2) 813 (להלן: "פרשת מרום") מסכם את אבני בוחן שיש בהן לדעתו כדי לסייע לבית המשפט להכריע בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת, ואלו הם:

א. תלות ועצמאות – זהו מבחן של מידה המבוסס על שני מושגים הפוכים כאשר השאלה שבית המשפט צריך לתת עליה תשובה במסגרתו היא, האם המצווה, בתקופה הרלוונטית לעשיית הצוואה, היה עצמאי הן מהבחינה השכלית-הכרתית והן מהבחינה הפיזית. ככל שהמצווה היה עצמאי יותר באותה תקופה מכל אחת משתי הבחינות האמורות תתחזק הנטייה לשלול את קיומה של תלות המצווה בנהנה ולהיפך. הדגש הוא על העצמאות השכלית-הכרתית. ייתכן שעצמאותו



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

מבחינה שכלית-הכרתית תחפה על תלותו הפיזית ותוביל למסקנה כי חוסר העצמאות/התלות הפיזית לא גרע כלל מעצמאותו;

ב. תלות וסיוע – מקום בו מתברר כי המצווה אכן לא היה עצמאי ועקב כך נזקק לסיוע הזולת, מתעורר צורך לבחון אם הקשר שהתקיים בינו לבין הנהנה התבסס על מתן הסיוע שהמצווה נזקק לו: אם היה זה הנהנה אשר סייע למצווה להתגבר על קשייו ומגבלותיו, ייטה בית המשפט לקבוע שהמצווה היה תלוי בנהנה. בהקשר זה יש לבחון, אם מבחינה עובדתית הסתייע המצווה גם באחרים. הדעת נותנת, שכאשר אנשים אחרים חולקים ביניהם את מטלות הסיוע, מידת התלות של המצווה בכל אחד מהם היא מטבע הדברים קטנה יותר ומתמעט החשש להיווצרות תלות העלולה להיות פתח להשפעה בלתי הוגנת;

ג. קשרי המצווה עם אחרים – מבחן משנה זה מסייע לבית המשפט לאמוד את מידת התלות של המצווה בנהנה. ככל שיתברר, כי בתקופה הרלבנטית לעריכת הצוואה היה המצווה מנותק לחלוטין מאנשים אחרים או שקשריו עם אחרים היו מועטים ונדירים, תתחזק ההנחה בדבר תלותו של המצווה בנהנה ללא קשר לגורם או לסיבה שהביאו לבידודו. עצם הבידוד של המצווה מן העולם יש בו כדי להגביר את תלותו בנהנה;

ד. נסיבות עריכת הצוואה – היה הנהנה מעורב בעשיית הצוואה, בנסיבות בהן המעורבות לא עלתה כדי זו הנדרשת להפעלתו של סעיף 35 לחוק הירושה יהיה במעורבות זו כדי להוות ראיה לכאורה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת או למצער שיקול רלבנטי להקמת חזקה בדבר קיומה של השפעה כזאת עליו.

אשר לשימוש במבחנים הללו, כמו גם במבחנים נוספים שנגזרים או מתחייבים מנסיבותיו של המקרה הנדון, קובע השופט מצא כי הוא ייעשה בזהירות רבה, תוך הבנה שבתלות כשלעצמה, אין משום ראיה מספקת לקיומה של השפעה בלתי הוגנת ואף לא להקמת חזקה בדבר קיומה. לא התלות היא העיקר, אלא ההסתברות שהתלות שללה את רצונו החופשי של המצווה. הוא הדין בכל המבחנים האחרים. תלותו של המצווה בסיועו של האחר, אינה בהכרח שוללת את רצונו החופשי. כך הוא גם ביחס לבחינת קשריו של המצווה עם אחרים ואף בהסקת מסקנות מנסיבות עריכת הצוואה. כן נקבע כי לצורך הכרה בקיומה של השפעה בלתי הוגנת אין הכרח כי יתקיימו כל המבחנים שפורטו לעיל. למעשה, די בקיומם של חלק מהמבחנים



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

האמורים כדי להצביע על קיומה של השפעה כאמור ובמקביל רשאי בית המשפט לעשות שימוש במבחנים נוספים לגיבוש הכרעתו.

בהתקיים המאפיינים של המבחנים הנ"ל במקרה נתון, מוקמת חזקה לכאורה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת. בצוואה תקינה מבחינה צורנית, חזקה זו מעבירה את נטל הבאת הראיות על שכמו של מבקש הקיום לסתור את אותה חזקה תוך שלילת קיומם של אותם מאפיינים שהקימו את החזקה או תוך שלילת קיומה של "אי ההגינות" בהשפעה חרף קיומם של אותם מאפיינים. בצוואה בלתי תקינה מבחינה צורנית, בה ממילא עובר נטל השכנוע על מבקש קיום הצוואה להוכיח כי הצוואה משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, עליו לשכנע את בית המשפט מעל לכל ספק כי הצוואה – צוואת אמת היא ואינה נגועה בהשפעה בלתי הוגנת.

בשים לב לאמור לעיל, אעבור לבחינת התשתית אשר הונחה לפניי.

מן הכלל אל הפרט

57. בחינת נסיבות העניין, מורה כי המתנגדים עמדו בנטל והוכיחו קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד התובע על המנוחה, באופן שיש בו כדי לפסול את הצוואה משנת 2010 להבדיל משנת 2006, בהתאם למבחנים שהועלו.

מבחן העצמאות

58. הצוואה משנת 2006 - בהלכת מרום נקבע כי הדגש הוא על העצמאות השכלית-הכרתית. ייתכן שעצמאותו מבחינה שכלית-הכרתית תחפה על תלותו הפיזית ותוביל למסקנה כי חוסר העצמאות/התלות הפיזית לא גרע כלל מעצמאותו. מחוות הדעת עולה כי המנוחה סבלה מבעיות רפואיות, שהחלו עם גילוי הסרטן בגופה ביוני 2006, כחודשיים לאחר החתימה על הצוואה השניה. אולם, צוין כי בכל אותה העת היתה המנוחה צלולה וכשירה, ולכל היותר לא הוכחה על ידי מי מהמתנגדים העדר צלילות שיש בה כדי לבטל את הצוואה שערכה קודם לכן ולא הוכח כי באותה העת פיתחה המנוחה תלות במתנגד 1 באופן שיש בה כדי לבטל את הצוואה שערכה. בענייננו, התרשמתי גם מעדויות הצדדים, כי המנוחה היתה אישה עצמאית במועד עריכת הצוואה השניה.

כך בעדות התובע בפני:



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

"ש. אז התלות במה התבטאה?
ת. לא היתה תלות.
ש. במה היא היתה כן תלויה ברך?
ת. לאחר והמטפלת הלכה הביתה, במידה והיה צריך להחליף לה טיטול הייתי מחליף,
אם היא היתה מקיאה על עצמה הייתי עור לה.
ש. ולפני כן זה לא היה?
ת. לפני כן זה לא היה. ממש לא היה.
ש. מתי זה התחיל?
ת. חצי שנה לאחר פטירתה של אמי, כתוצאה מצער.
ש. עד אז לא היה?
ת. לא. "
(9.3.17, עמ' 106 ש' 21-27).

משלא עמד המתנגד 2 בחובת ההוכחה- אין לי אלא לדחות את טענותיו.

59. ביחס לצוואה משנת 2010- דעתי שונה.

צוואה זו נערכה כחודש לאחר פטירת בתה- הגב' רות ארנון ועל כן היה מצבה הנפשי של המנוחה - ירוד ביותר. לא די בכך, אלא שנחבלה כשלושה שבועות בטרם החתימה על הצוואה ולא יכולה היתה לבצע פעולות שגרתיות ללא סיוע. באותה העת, התגורר בביתה התובע והיא הסתייעה בו לכל צרכיה.

60. כך בדו"ח הערכת תלות של המוסד לביטוח לאומי, מיום 14.3.2010 (כשבועיים לפני עריכת הצוואה) ציין המעריך כי: "בזמן הביקור נבדקת שכבה במיטתה מרותקת למיטה, עקב חולשה כללית וחוסר כוחות.. הבינה וענתה לעניין עקב ירידה משמעותית בשמיעה היה צורך לחזור מספר פעמים לשאלה בקול מוגבר, במצב רוח ירוד... כאבי ראש, עייפות, סחרחורות, הרגשת עילפון נכד (הכוונה: לאבי) (נ.פ.). אישר את דבריה. לדבריו, נבדקת זקוקה לעזרה בהלבשה, רחיצה, חימום והגשת מזון, אכילה... נכד לובש ומחליף טיטולים ומבצע עבורה הגינה אישית" לשאלה כיצד מתפקדת בהעדרו של הנכד אבי השיבה "לא עושה דבר, מחכה לעזרה".



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

בהמשך ציין הבודק כי: "לאחר נפילה נבדקת לא שולטת על סוגרים ונמצאת לבושה בטיטול 24 שעות ביממה, הוא לובש ומחליף לה טיטול 2-3 פעמים ביום.. לדברי נכד נבדקת במצב רוח ירוד לאחר מוות של הבת (מלפני שבוע ימים)".

61. מדיווח זה עולה בבירור וכפי שהודה אף התובע בפני הבודק, כי מצבה הנפשי של המנוחה באותה העת ובטרם החתימה על הצוואה משנת 2010 היה ירוד ביותר, כמו גם מצבה הפיזי והיא נזקקה לתובע בכל פעולות היום יומיות.

62. זאת ועוד, מהתרשמותי מהדו"חות שצורפו לתיק היתה לתובע אשר התגורר בביתה מעל 10 שנים, השפעה על המנוחה עד כדי שליטה אבסולוטית בה ובשלב כלשהו אף הציג עצמו, שלא כדין, כאפוטרופוס עליה.

63. כך, בדו"ח שהגישה העו"ס אלזירה פליץ מחברת "אתגר" לעו"ס לסדרי דין הגב' שרון פרידמן ביום 23.11.10 ציינה היא כי: "הנכד אבי נוהג לאיים ולתקוף באופן מילולי את צוות החברה בכל שיחה. לפני כחודשיים התקבל דיווח בעל פה מהבקרית על יחס עוין מצד הנכד כלפי הקשישה. ביציאה מבית הקשישה בתום ביקור הבית שנעשה שמעה הבקרית צעקות בתוך הבית, אך חששה לחזור פנימה אל תוך הבית".

64. בדו"ח ביקור בית שערכה העו"ס אלווירה מיום 29.11.10 בנוכחות העו"ס לסדרי דין, המטפלת בקשישה וגורמים נוספים ציינה כי:

"הקשישה נראית רזה מאוד ומודאגת מאוד. סיפרה לנו שקשה לה ויש לה צרות בגלל החובות.. וסיפרה שהנכד אייל גנב לה את כספה. לדבריה אבי מטפל בהכל אך ממשיכה לקבל חובות והוצאה לפועל. מטילדה שללה כל אלימות מצד הנכד אך מטילדה נראתה חרדה מאוד... נראית בירידה קוגניטיבית קלה אך מתמצאת בזמן ובמקום. נקבעה פגישה לבן אבי כדי לדאוג לאבחון פסיכוגריאטרי ולשקול אפוטרופוס כדי לנהל את מצבה הכלכלי.

לסיכום הקשישה נראית מוטרדת.. מצב נפשי ירוד."

65. במייל שנשלח על ידי העו"ס אלווירה ציינה כי לעו"ס לסדרי דין הגב' שרון פרידמן ביום 2.1.11 צוין כי הוצע למנוחה לפנות לבדיקת פסיכוגריאטר והיא סירבה ללכת עקב מחסור כלכלי, חרף העובדה כי לא היה זה מצבה באותה העת.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

במייל מציינת העו"ס כי במהלך השיחה עם המנוחה גילתה להפתעתה כי התובע אף הוא מאזין לשיחה, ותוך כדי הוא "נכנס לתוך השיחה ואמר שהתקשרו מקופת החולים וביטלו את התור".

בהמשך, מציינת העו"ס כי: "השיחה הסתכמה בכך שנכד ביקש שכל בדיקה או כל שיחה לסבתא תעבור דרכו ואני שאלתי אותו על סמך מה הוא ביקש את זה, האם יש לו אפוטרופסות על סבתא והוא אמר שכן והבטיח לשלוח בפקס את האישור.

את המייל חותמת העו"ס בדברים מהרהורי ליבה ומציינת:

1. "מתילדה לא היתה בבדיקה אצל פסיכוגריאטר ואני לא בטוחה מי ביטל את התור.

2. נכד קובע דברים בשביל הקשישה ובהתנהגותו הוא לא יותר טוב מנכד שגנב את הכסף".

66. מבלי להתייחס לחוות דעתה האישית - ניתן להתרשם מהדו"חות מעלה כי התובע היה מעורב בחייה של המנוחה מעבר למקובל. ויצוין כי צו אפוט' המסמיך אותו לא קיים כלל.

67. במייל שנשלח ביום 10.1.11 ציינה היא כי הזמינה את המנוחה לבדיקת פסיכוגריאטר ובהמשך ציינה כי " בסוף לא הביאו אותה הנכד אמר שאין לו זמן ושהוא צריך ייעוץ של עורך דין, מה פתאום אנחנו מזמינים אותה לבדיקה".

68. ואכן, במקום לפנות לטיפול פסיכוגריאטרי כפי שהומלץ על ידי גורמי הטיפול- לקח התובע את המנוחה ביום 22.2.11 לעורך דין שוקרי פקס אשר החתים אותה על הסכם המעביר ללא תמורה את כל זכויותיה בחנות לידי התובע.
כך בעדותו של התובע:

"ש. בכל נושא המתנה, יפוי כח לא נכחת שם?

ת. את היפוי כח הבאתי לעורך הדין סלבה, אבל לא נוכחתי בחדר, ורק אחרי שהם סיימו באתי ולקחתי אותה.

ש. כלומר עו"ד סלבה בזמן ההוא ייצג את אמך?

ת. עו"ד סלבה לא ייצג אף אחד בתקופה ההיא. מי שייצג בתקופה ההיא זה היה שוקרי.

ש. אז למה הלכתם לעשות את המתנה אצל עו"ד סלבה?



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ת בהמתנה לא היתה אצל עו"ד סלבה, אלא אצל עו"ד שוקרי פקס. עו"ד סלבה עשה את היפוי כח הבלתי חוזר איתה בלבד.

ש. אז את המתנה עושה עו"ד פקס ואת היפוי כח עושה עו"ד עונג? למה?

ת. כי אם אינני טועה עו"ד עונג היה נוטריון מאושר ועו"ד שוקרי פקס – לא. "

אמנם, בסופו של דבר לא נעשה כל שימוש בהסכם והמתנה לא נרשמה או הושלמה. אולם העובדה כי התובע ידע להבחין בין שני עורכי הדין והכשרתם והסיבה לפניה אליהם כדי להבהיר את הלך הרוח באותה העת ולהצביע על מעורבותו.

69. אם לא די בכך, בהמשך, בדו"ח שהוגש ביום 5.4.11 על ידי העו"ס אלווירה פליץ הלינה העו"ס על הקושי במציאת מטפלת למנוחה וציינה בין היתר כי "הנכד אבי נוהג לאיים ולתקוף באופן מילולי את צוות החברה בכל שיחה". התנהגות המשקפת, לטעמי, התנהלות כוחנית ואלימה מצד התובע.

70. יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט ת' אור בפרשת מרום:

"בבחינת טענה של השפעה בלתי הוגנת, יש חשיבות רבה לראיות בדבר מצבו הבריאותי והנפשי של המצווה. ודוק: אין מדובר בבחינה של כשירותו של המצווה לעשות צוואה. למצבו הבריאותי והנפשי של המצווה חשיבות רבה אפילו היה המצווה כשיר, מבחינה זו, לעשות צוואה. אכן, מצבו הבריאותי והנפשי של המצווה עשוי להיות חשוב לצורך הכרעה אם היה המצווה מועד לפעול תחת השפעה, אשר תביאו להקנות את רכושו שלא בהתאם לרצונו האמיתי. נפסק כי מצב נפשי וגופני רעוע של המצווה מחייב זהירות רבה כאשר באים לעמוד על רצונם העצמאי כמצווים. הגם שאין במצב זה כשלעצמו כדי לשלול את כושרם של המנוחים לצוות... הרי שיש בו כדי לשמש תמרור אזהרה באשר לאפשרות היותם נתונים להשפעה בלתי הוגנת".

71. במקרה שלפנינו, חומר הראיות מלמד כי מצבה הנפשי והגופני של המנוחה בעת עריכת הצוואה היה קשה. ואף כוחותיה הנפשיים תשו בשל פטירת בתה. ברור כי מצב נפשי כזה כפי שהוצג מהווה כר להשפעה בלתי הוגנת, וכאמור בפסיקה, הדבר משמש תמרור אזהרה.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

72. דברים אלה – ובמיוחד מצבה הנפשי של המנוחה בתקופה הנדונה – הם בעלי משקל רב בבחינת אפשרות קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוחה. יש בדברים כדי להעיד על כך שהמנוחה הייתה מועדת באופן מובהק להשפעת הזולת באותה תקופה.

מבחן התלות והסיוע:

73. ביחס לצוואה משנת 2006 – אשוב ואציין כי לטעמי במועד זה לא היתה המנוחה תלויה במי מהצדדים. וכעולה מחוות הדעת ומהמסכים אשר צורפו כמו גם עדויות הצדדים, לא הוכחה תלות במי מהם שיש בה כדי לפסול את הצוואה.

74. ביחס לצוואה משנת 2010 – אין לטעמי כל ספק כי המנוחה היתה תלויה באופן מוחלט בתובע. המנוחה אשר נפלה כשלושה שבועות בטרם החתימה על הצוואה נחבלה באופן שהגביל את ניידותה ועצמאותה. כפי שצוטט בדו"ח המל"ל – החל מחבלה זו נזקקה המנוחה "לעזרה בהלבשה, רחיצה, חימום והגשת מזון, אכילה... נכד לובש ומחליף טיטולים ומבצע עבודה הגיינה אישית." בעיני אין כל ספק כי הקשר שהתקיים בינו לבין המנוחה התבסס על מתן הסיוע שנזקקה לו. אמנם, במקביל לתובע שהתה מעת לעת גם מטפלת אולם נוכחותו של התובע, היתה משמעותית ורצופה.

גם בעדותו של התובע בעניין זה השיב:

"ש. אתה כותב שטיפלת בה כ"כ טוב עד שאתה גם דאגת לקלח אותה ולחתל אותה.

ת. נכון. חוץ ממני אף אחד לא חיתל אותה ולא קילח אותה למעט המטפלת דליה ורסנו."

...

ש. בתצהיר שלך אתה מתייחס לזה שעזרת לסבתך בחיי היום יום. זה קרה שגרת אצלה אחרי שאמך נפטרה?

ת. אני הייתי גר אצלה 10 שנים, עזרתי לה, המטפלת היתה בין 10:00 ל-14:00.

ש. למה המטפלת אומרת שאתם לא מטפלים בה ושהיא צריכה להחליף לה טיטולים?

ת. אני טיפלתי בה וגם הזרקתי לה קלקסן לבטון, לעומת אחרים שלא נקפו אצבע בשבילה. דוד שלי היה חי בבית, לא היה מכין לה לאכול, לא היה מקלח אותה ולא היה מחליף לה טיטולים.

(16-18) 57 ש' עמ' 38, 5-6 ש' עמ' 56, 13-15 ש' עמ' 57 (16-18).



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

מבחן הקשר עם בני משפחה אחרים:

75. ביחס לצוואה משנת 2006 - לא הוכח כי המנוחה חיה במנותק מאחרים, ומכל מקום הנתבע 2 לא עמד בנטל ההוכחה כי באותה העת היתה המנוחה מבודדת.

76. ביחס לצוואה משנת 2010 – למנוחה היתה מטפלת צמודה, שעבדה שעתיים ביום למשך 5 פעמים בשבוע. יחד עם המנוחה התגוררו הן התובע והן הנתבע 2 ועו"ס רווחה נהגו לבקרה מפעם לפעם. טוען הנתבע 1 כי התובע מידר את המנוחה מהמתנגדים אולם טענה זו לא הוכחה.

77. גם בעדותו של הנתבע ציין הוא כי ביקר את המנוחה בביתה:

"ש. זאת אומרת היה לך קשר עם סבתא?

ת. קשר קצר, שבין הפטירה של אמא עד כחודש אחרי זה.

ש. כמה פעמים היית בדירה שם?

ת. מספר פעמים וגם הייתי פעם פעמיים בתקופה של הנתק ביני לבין סבתא שפעם אחת היה אירוע מיוחד שבו אני וסבתא קבענו שניפגש, התכוננתי והייתי במתח ובלחץ והגעתי לסבתא בשביל לשוחח איתה וראיתי שאין עם מי לדבר ורובנו והתווכחנו ועזבתי את הבית. ראיתי שאין עם מי לדבר הכוונה עם סבתא, היא היתה כבר "בתוך העניין" הזה."
(26.9.17, עמ' 126 ש' 19-21, עמ' 127 ש' 1-4).

78. מן האמור לעיל עולה כי המנוחה לא הייתה מבודדת ומנותקת מאחרים ולא נעשו ניסיונות כלשהם למנוע את כניסתם של שאר בני המשפחה או למדרם מבית המנוחה. אולם אין להתעלם מכך כי התובע התגורר עמה ממועד עריכת הצוואה השניה והמנוחה התקשתה להתמודד עמו. לראיה מופנים אנו לדו"ח מיום 23.11.10 שהובא לעיל במסגרתו הלינה העו"ס אלווירה כי "לפני כחודשיים התקבל דיווח בעל פה מהבקרית על יחס עוין מצד הנכד כלפי הקשישה. ביציאה מבית הקשישה בתום ביקור הבית שנעשה שמעה הבקרית צעקות בתוך הבית, אך חששה לחזור פנימה אל תוך הבית". והדברים מדברים בעד עצמם.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

מבחן נסיבות עריכת הצוואה:

79. יש לבחון האם התובע, הנהנה העיקרי על פי הצוואה, היה מעורב בעריכת הצוואה, והאם מעורבות זו, ככל שישנה, מלמדת על קיומה של השפעה בלתי הוגנת. ראה לעניין זה ספרם של שוחט, גולדברג ופלומין, "דיני ירושה ועזבון" (מהדורה שישית, תשס"ה-2005), עמוד 101:

"... יש ליתן את הדגש באי ההגינות שבהשפעה כתוצר של אופי מערכת היחסים שבין המשפיע למושפע. לא קיומה של ההשפעה פוסל את הצוואה, אלא קיומו של יסוד בלתי הוגן בה שעיקרו ניצול תלותו, חולשתו או חוסר יכולתו של המצווה לעשות צוואה לטובת הנהנה. יסוד אי ההגינות שבהשפעה נלמד, אם כך, מנסיבות הפעלתה, ולא דווקא בשל מטרת המעשה או בשל התוצאות שאותן מבקש המשפיע להשיג (ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, נד(2) 215; ע"א 681/77 מרק נ' שאבי, לג(1) 7; ע"א 196/85 רוזנפלד נ' סלנט, לט(4) 555). לא תוכנה של הצוואה הוא הקובע את קיומה של השפעה בלתי הוגנת, אלא נסיבות עריכתה והליכי עריכתה" (ע"א 750/90 כולל בית יהודה נ' גוטר, מה(1) 498).

80. בכל הנוגע לצוואה משנת 2006 - לא הוכח כי למתנגד 1 היתה מעורבות בעריכת הצוואה משנת 2006. לא הובאה עדותו של עורך הצוואה וטענות המתנגד 2 ממילא לא הוכחו.

81. בכל הנוגע לצוואה משנת 2010 - עוה"ד פקס אשר ערך אותה הודה בחקירתו כי בחלק מהפגישות בהן פגש במנוחה- התלווה אליה אף התובע.

י"ש. כמה פגישות היו איתה?

ת. היו מספר פגישות – שלושה-ארבעה. לא זוכר.

ש. ואברהם הגיע איתה לכל פגישה?

ת. לא זכור לי שהגיע איתה לכל פגישה. כשהיתה יושבת אצלי במשרד היתה יושבת לבדה, גם במעמד החתמתה על הצוואה ישבתי איתה ועם מתמחה ממשרדי ופעלתי לפי מה שאני אמור לפעול במקרים של עריכת צוואה.

ש. באיזו פגישות הוא כן נכח?



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ת. היו פגישות שהוא התלווה אליה, אני לא יכול לזכור.
ש. סדר גודל של כמות פגישות?
ת. בוא נגיד שבמחצית הפגישות הוא נכח ובמחציתן לא נכח."

(5.3.15, עמ' 23 ש' 15-24)

82. זאת ועוד, בחינת עדות עוה"ד עורך הצוואה, מעלה סימני שאלה בנוגע לנסיבות עריכת הצוואה. כך טען עוה"ד כי אינו זוכר מי יזם את הפגישה עמו, אם היתה זו המנוחה או התובע דווקא (שם, עמ' 24 ש' 3-4, עמ' 25 ש' 5-6), ואילו באשר למידת היכרות עם התובע לא שלל עוה"ד פקס את האפשרות כי התובע הוא שהפנה אותה אליו:

"ש. היתה לך היכרות עם אברהם ארנון לפני הפגישה איתה?

ת. כן.

ש. ייצגת אותו?

ת. בעבר לא זוכר שייצגתי אותו, אבל היתה איזושהי היכרות, אני מכיר אותו.

ש. כלומר הוא הפנה את המנוחה אליך?

ת. יכול להיות."

(שם, עמ' 26 ש' 4-9).

83. כשנשאל התובע באשר לנסיבות עריכת הצוואה השיב:

ש. של מי היה הרעיון 27 יום אחרי שאמא נפטרה לקחת אותה לעורך דין ולקבל צוואה לטובתך?

ת. שלה. לאחר מותה של אמי התברר לסבתי שנמשכו כספים מחשבונה של סבתי, בין 5,000 ל-7,500 ₪ כל חודש ללא ידיעתה וללא אישור שלה, זה מה שאמרו לה בבנק. בנוסף אפשר להוציא עדויות, בכל בנקט בארץ יש חור עם מצלמה שמצלמת את מי שהוציא כספים, הם הוציאו פירוט של משיכות הכספים לשנתיים האחרונות והראו לה שזה אחי. כשהיא ראתה שזה אחי, הוא אמר זה לא בושה לקחת כסף וזה לא בושה להיות במינוס. כשהיא ראתה שכך אחי מתנהג, עדיין לא עברו 30 יום לפטירתה של אמא, והוא רוצה ללכת לבנק להוציא את הכספים שלה, היא החליטה שהיא רוצה צוואה מסודרת.

...



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ש. ש. בסי' 29 לתצהירך אני קורא שעל פי בקשתה אתה לקחת אותה לעורך דין.
ת. נכון.
ש. היא הכירה אותו?
ת. את העורך דין, כן. היא הכירה אותו. היא שאלה אותי איזה עורכי דין יש באזור,
אמרתי לה שיש כמה עורכי דין והיא אמרה לי תיקח אותי לאחד מעורכי הדין,
לקחתי אותה.
ש. היא היתה צלולה ולא ניכר עליה שהיא סובלת מאבדן בתה.
ת. היא סבלה מאבדן בתה, אבל היא היתה צלולה עד היום האחרון. כמו כן באשפוז
האחרון שלה לפני פטירתה, ציינה הרופאה בדו"ח: "מדובר באישה בת ... מבוגרת
אך צלולה מאוד בדעת".
...
ש. אתה היית איתה בחדר כשאמרה לעורך הדין מה לכתוב בצוואה?
ת. לא.
ש. איפה היית?
ת. לא הייתי באיזור וגם לא ידעתי שמה שהיא רוצה לעשות באותו יום זוהי בקשת
הצוואה.
ש. אז איך היא הלכה לעורך הדין?
ת. פעם אחת היא נסעה במונית אליו, היו פעמיים שאני הסעתי אותה, אני לא יודע
אם ביום חתימת הצוואה אני לקחתי אותה אבל לא הייתי נוכח במקום".

(שם, עמ' 38 שי' 11 – 23).

כלומר, אף התובע לא שלל את האפשרות כי הוא שהסיע את המנוחה לעורך דין. יתרה
מזאת, גרסתו של התובע לפיה נסעה במונית לעורך הדין סותרת את טענות המנוחה
בפני העו"ס אלווירה כפי שהובאו לעיל, לפיהן המנוחה סירבה לפנות לטיפול
פסיכוגריאטרי בשל חסרון כיס, מאחר ולא היה בידה די כסף למונית. סיבה בעטייה
ביקשה היא אף סיוע כספי עבור משקפיים ומכשיר שמיעה וכן ארוחות יומיות עברה
(כאמור במייל שנשלח מאת עו"ס אלווירה לעו"ס שרון פרידמן ביום 7.12.10).
בעדות מאוחרת יותר, מציין התובע כי צוואה חדשה היתה מחוייבת מהמציאות (9.2.17)
עמ' 87 שי' 10-13).



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

84. בכל האמור לעיל יש לדעתי בכדי לבסס תשתית ראייתית אשר תומכת בקיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוחה לערוך את הצוואה משנת 2010, וזאת להבדיל מהצוואה משנת 2006.

85. בנוסף למבחנים שהובאו לעיל, וכדי להכריע בשאלה האם המסקנה שהמצווה עשתה את צוואתה מחמת השפעה בלתי הוגנת אכן הינה המסקנה הסבירה היחידה העולה מכלל הראיות שהובאו במשפט – אבחן אף את המבחנים המעשיים הבאים:

מבחן הקרבה הרגשית

86. שאלה הטעונה בירור הינה – מה היה טיב יחסה הרגשי של המנוחה לנהנה?

לאורך העדויות טענו המתנגדים כי התובע – הנהנה העיקרי מהצוואה השניה, נהג במנוחה בשתלטנות ובעקבות הטלת אימתו על המנוחה גרם לה לשנות את צוואתה הראשונה.

טענה זו קיבלה משנה תוקף במיילים הרבים שהוציאה העו"ס אלווירה פליץ מחברת "אתגר" לעו"ס לסדרי דין הגב' שרון פרידמן, ואשר תוכנם הובאו לעיל, ומהם עולה כי המנוחה היתה תלויה באופן מוחלט בתובע, אשר הציג עצמו כאפוטרופוס עליה, ודרש כי כל עניין הנוגע אליה יעבור אך ורק דרכו.

עוד כאמור ציינה העו"ס את היחס העוין לו זכתה המנוחה מצד התובע, הצעקות שנשמעו בבית, בעת שהותה של הבקרית מטעם הרווחה. (לעיל) אמנם המנוחה הודתה כי לא סבלה מאלימות מצד התובע, ברם לתלות של המנוחה בתובע מחד גיסא וטענות לגניבה מצד המתנגד 1 – מאידך גיסא היה משקל בהחלטה בדבר אופיה של הצוואה.

מבחן הגיונה של הצוואה ומבחן הנישול

87. צוואה אמורה לשקף את רצונה האמתי של המצווה. לבחינת אמתותה של הצוואה עשוי בית המשפט להידרש לבדיקת הוראותיה באמת-מידה הגיונית. השאלה אינה אם הצוואה



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

סבירה על פי הבנתו של השופט, אלא אם היא סבירה על פי הבנת השופט את הגיונה של המצווה.

88. מן הראיות הבאות לפני בית המשפט, במסגרת הדיון בתוקפה של הצוואה, קרוב שתצטייר בפניו תמונת חייה של המצווה עובר לכתובת הצוואה, קשריה החברתיים, ערכיה והעדפותיה; ויעלה בידו לבדוק אם הצוואה, מנקודת מבטה המשוערת של המצווה, נראית לכאורה הגיונית (ראה: פרשת מרום).

89. עריכת צוואה שוללת את הירושה על פי דין. בכך שהצוואה מנשלת מחלקו בירושה את מי מהירשים החוקיים אין משום ראייה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת. ואולם, לעובדות שברקע הנישול עשויה לעיתים להיות משמעות. כך, למשל, בבחינת אמיתות הצוואה, לטובת מי שאינו יורשה החוקי של המצווה, או לטובת אחד בלבד מכלל יורשיה החוקיים, עשויה להיות משמעות לבחינת השאלה, אם היו למצווה סיבות לנשל מירושתה את כל קרוביה או את רובם. שלילת קיומו של מניע נראה לעין לנישול היורשים החוקיים עשוי לתמוך באפשרות שהצוואה נעשתה עקב השפעה בלתי הוגנת (ראה: ע"א 36/88 ד' זלוף ואח' נ' ש' זלוף).

90. שיקול נוסף העשוי להנחות את בית המשפט בבחינת העובדות שברקע הנישול, כרוך במספר היורשים על פי הצוואה. כאשר הנהנה, שלגביו מבקשים להחיל את החזקה, נקבע על ידי המצווה כיורש יחיד או עיקרי של נכסי העיזבון, הנטייה לקבוע שהייתה השפעה בלתי הוגנת מצדו על המצווה תהיה חזקה יותר, מאשר במקרה שבו חילק המצווה את ירושתו בין יורשים מספר.

91. בענייננו, בצוואה משנת 2010 הורישה המנוחה את כלל נכסיה לתובע בלבד ונישלה הן את בנה והן את נכדה הנוסף. במצב זה עלינו להתחקות אחר הסיבות שהובילו אותה לשינוי הצוואה.

92. שוכנעתי כי המתנגד 1 בשלב כלשהו נטל מאת המנוחה כספים לשימוש הפרטי. המנוחה הלינה על כך בפני המטפלת שפנתה לעו"ס אלווירה ביום 19.7.10 וכן בביקורי בית מיום 4.8.10, 23.11.10 וכן 29.11.10



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

93. המנוחה אף פנתה והגישה כנגד המתנגד 1 תלונות במשטרה.

בתלונה מיום 2.5.10 ציינה כי:

"אני רוצה להתלונן נגד הנכד שלי.. הבחנתי שאייל השתמש גם בחשבון שלי משך כספים בכספומט עם הכרטיס שלי. ביום חמישי דיברתי עם אייל וביקשתי ממנו שיחזיר לי את פנקסי הצ'קים הוא החזיר לי פנקס צ'ק אחד. ואני ובתי נתנו לו יפוי כוח מחשבון של הבת שלי בשביל לקנות לנו דברים, אבל לא בשביל שהוא יבזבז את הכסף... שאלתי את אייל למה הוא משך כל כך הרבה כסף, הוא אמר לי זה לא בושה לקחת כסף ולהיות במינוס.. לאחרונה ראיתי שהוא משך 24,000 מחודש דצמבר 2009 עד מרץ 2010."

בתלונה מיום 13.12.10 ציינה המנוחה כי:

"הגשתי תלונה לפני כ-7 חודשים כנגד נכדי משולם אייל.. בגין גניבה.. אייל לקחת מביתי את הכרטיס בנקט שעל שמי וביצע משיכות של אלפי שקלים כל חודש..."

94. המתנגד 1 הודה בכך בפני בעדותו.

"ש. היא בטח דיברה איתך על הכספים שמשכת מהחשבון?"

ת. בהחלט.

ש. ואז אמרת לה שאבי הוא זה שגנב את הכספים? היא דרשה ממך להחזיר את הכספים?

ת. היא דרשה ממני שאני אמות, אני יודע מה היא דרשה ממני? הכל היא דרשה ממני. דרשה להחזיר את הכספים.

ש. החזרת את הכסף?

ת. לא החזרתי."

(26.9.17, עמ' 127 ש' 5-11).

כשציין ב"כ של המתנגד 1 דאז כי מי שנטל את הכספים היה דווקא התובע השיב לו מרשו - המתנגד 1 "זה לא נכון מה שאתה אומר." אמרה שבעקבותיה התפטר בא כוחו מתפקידו. מכאן שאין כל ספק כי במשך מספר שנים ניצל המתנגד 1 את יפוי הכוח שניתן לו על ידי המנוחה ונטל כספים גם לשימוש.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

95. אולם, מהמסמכים שצורפו בפני עולה כי גם התובע ניצל את המנוחה כלכלית, כך לדוגמה נתן צ'קים על שמה בעבור תיקון רכבו במוסך ומשזה לא כובד נשלחה דרישת תשלום למנוחה מעו"ד לצורך הסדרת החוב. (נספח 46 לתצהירי עדות התובע).

96. בל נשכח כי מזה שנים ארוכות מתגוררים התובע והמתנגד 2 בביתה של המנוחה, בלא שיחוייבו בתשלום כלשהו בגין מגוריהם.

כשנשאל על כך התובע השיב בתחילה כי הוא שמימן את הקניות בבית:

ש. אני חושב שלא רק שאתה לא עובד, אתה גר בבית של סבתא, אתה אוכל ושותה על חשבונה.

ת. אני עובד בחברת שליחויות, עובד בלילה בחלוקת עיתונים, בנוסף הייתי גם מאמן אחר הצהריים במשך 3 שעות פעמיים בשבוע, ואת כל הקניות אחרי מותה של אמי אני זה שקניתי, אני זה שבישלתי, היו דברים שכל פעם סבתא אמרה לי שהיא צריכה. גם המטפלת דליה ורסנו היתה מבקשת לה.

(5.3.15, עמ' 37 ש' 20-24).

בהמשך הודה כי הקניות שולמו הן על חשבונה והן על חשבון המנוחה.

י"ש. אתה שילמת משהו לסבתא תמורת המגורים בבית?

ת. הקניות שביצעתי היו מחשבוני וגם חלק מחשבונה.

ש. ולך היה עניין גדול מאוד לקבל את הזכויות בבית, כי אתה מזה 10 שנים גר שם בחינם.

ת. לא נכון, זה לא היה בחינם.

ש. מה היתה התמורה שנתת? הטיפול בסבתא?

ת. לא רק הטיפול בסבתא, גם קניות, שיפוצים, החלפת צנרת הביוב ועוד דברים אחרים שאינני זוכר כרגע.

(5.3.15, עמ' 39 ש' 16-17, 24 עמ' 40 ש' 1-4).

בחקירה מאוחרת של התובע, כשנה לאחר מכן, עלה כי גם התובע וגם הנתבע עשו שימוש בכספי המנוחה.

י"ש. בתקופה הזאת שאין ויכוח שאייל מחזיק כרטיס אשראי מהחשבון של אמך ומוציא משם כסף. אמך נתנה יפוי כח לאייל לפעול בשמה ולהוציא כסף מהחשבון שלה.

ת. כן, ואני אענה על זה..... יש לו יפוי כח לקנות דברים.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ש. מהכסף שאייל משך 5,380 ש"ח שסבתא שלך ידעה את זה, כי היא ידעה שהיא צריכה לחיות ולאכול וגם ידעה שאמך היתה מעשנת כבדה ושותה אלכוהול ואייל היה עושה לה את הקניות האלה, וגם אתם חייתם מזה, כך שלא היתה שום השפעה אחרי שאמך נפטרה במרץ וכל הסיפור על הבנק והדרמה ושהיא נדהמה לא היה ולא נברא. מה אתה אומר על זה?

ת. על דברים לקנות בבית כן הוא קנה. אבל לקנות לעצמו טלוויזיה 50 אינטש, סבתי ואמי לא ידעו מזה, להחליף מטבח ברמת גן גם לא. הכספים שהוא הוציא מהחשבון של סבתא שלי הוא הכניס אליו... אני מראה לך הזמנת מטבח 8,847 ש"ח. הוא שילם מהכרטיס אשראי של אמא שלי, מהכסף שהוא לא שלו, הבן אדם לא עבד במשך 5-6 שנים כמו פרזיט.

ש. ואתה לא פרזיט?

ת. לא, אני החלפתי לה טיטולים, הזרקתי לה דברים לבטן.

ש. בנספח כתוב איך שולם המטבח – כרטיס אשראי שמסתיים בספרות 6400, של משולם מרדכי – אביו של אייל.

ת. אני לא יודע אם זה כרטיס אשראי שלו. בתדפיסים שיש לי בבית יש משיכות מכרטיס של אמי.

ש. יש לך תיקי הוצל"פ בסכום של 60,000 ש"ח חובות?

ת. לא.

ש. היום או בכלל?

ת. היום. היה לפני שנתיים שלוש.

ש. זאת אומרת רק אחרי שסבתא שלך נפטרה נפתחו לך תיקי הוצל"פ.

ת. אחרי שאמי נפטרה, חברת מי עדן פתחה לי תיק הוצל"פ, חברת הוט שהיו לסבתא שלי כבלים שעשיתי לה, בנק הפועלים בגלל שיצא ש... ועוד איזה אחד שתיים. והיום החוב שיש לי עומד אולי על 12,000 ש"ח, דבר שבטיפול.

...

ש. בזמן שאתה ניהלת את חשבון הבנק של אמא שלך החשבון היה במינוס והשיקים חזרו. אותו ממוצע שייחסת לאייל גם אתה הוצאת אבל על 2 אנשים – אתה וסבתא.

אתה עבדת למה היית צריך לחיות על חשבונה?

ת. לא חייתי על חשבונה.

ש. סבתך התלוננה שאין לה כסף לאכול. ובזמן הזה אתה מוציא כסף מהחשבון ומפזר אותם.

ת. לא הוצאתי שיקים, מדובר על שיק אחד בלבד שסבתא שלי נתנה לי אותו.

ש. והוא חזר.

ת. אבל זה שיק לבטחון.

ש. לא כתוב עליו שיק לבטחון והוא חזר אכ"מ. לא היה כיסוי לחשבון. ואתה טוען שאתה עובד וחי על חשבון סבתא שלך.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ת. השיק הזה ניתן לפחח רק לבטחון בלבד עד שאני אשלם לו את הכסף, ואז היה את הקטע של הפטירה וכל הבלגאן אז אני לא יודע איך זה נסגר, לאחר מכן הלכתי לשלם לו את הכסף.

ש. השיק חזר, יש לך 60,000 ש"ח חובות.

ת. זה לא קיים. יש בזק, רשות השידור, יש משולם אייל, בזק בינלאומי, פאר יוסי, מי עדן, זהו.

ש. סבתא שלך התלוננה שהיא בלחץ מאוד גדול מפני שמתקשרים אליה נושים על חובות שלך.

ת. היו חובות על דברים שדוד שלי יצר חובות. הוא זה שגנב את הכספים ומשך כספים ללא ידיעתה.

..

ש. למה הרכב היה רשום על שם סבתא שלך?

ת. כי אני ביקשתי ממנה שיהיה רשום על שמה.

ש. למה?

ת. לא רוצה לפרט.

ש. כי היו לך חובות.

ת. עובדה שהעיקולים שאת מראה לי מופיעים מ-2013.

ש. בוא נפתח את חשבון הבנק ונראה מה אתה עשית ותסביר את המשיכות. בחודש מאי 2010, חודשיים אחרי שהשתלטת על החשבון של הסבתא כבר יש חריגות והחזרים של המשכנתא. תסביר למה שאייל ניהל את הכספים לא היו חריגות וכשאתה נכנסת והתחלת למשוך ולהתפרע, יש חריגות? למה הבנק מחזיר? יש משיכות של 500. 1,000 ש"ח.

ת. משיכות לדברים שאנחנו צריכים לעשות בבית.

ש. אבל זה מה שהיה גם קודם. איך זה שאייל מוציא את הסכומים זה גניבה וכשאתה מוציא זה לא גניבה.

ת. ברגע שהסבתא הלכה למשטרה והתלוננה אז זו גניבה. סבתא שלי היתה אישה דעתנית, אי אפשר היה להשפיע עליה.

..

ש. משכתם סכום גדול ומזה היא התנהלה?

ת. צריך לנהל את הבית.

(פרוטוקול עדותו של התובע מיום 8.6.16, עמ' 66-60 עמ' 77).

97. דווקא מעדויות התובע ניתן להבין כי ההתנהלות הכלכלית באותה העת- היתה בלתי נסבלת. כלל הצדדים לתיק נשענו על הסבתא, בעוד התובע והנתבע 2 מתגוררים עמה.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

התובע לא ידע להסביר מדוע הועברו מחשבוני הבנק של המנוחה לחשבון על שמו כספיים בסך אלפי שקלים:

"ש. למה באותו תאריך יש העברה אליך של 8,000 ש"ח?

ת. אין לי מושג על מה ההעברה הזאת.

ש. אתה עובד, למה היא צריכה להעביר לך כסף?

ת. אין לי מושג."

(9.2.17, עמ' 94 ש' 16-19).

98. אציין כי בעדותו של התובע עלה כי גם כיום מושכרת החנות שבבעלות המנוחה והרווח בסך 1,500 ₪ מועבר לידי התובע בלבד. (9.2.17, עמ' 94 ש' 6-3). הרכב שהיה בבעלות הסבתא הועבר/ נמכר על ידי התובע כחודש לאחר פטירתה (9.2.17, עמ' 89 ש' 11-18).

99. לא זו בלבד, לאחר פטירת האם קיבלו התובע והנתבע 1 כספים מירושה בסך 50,000 ₪ כל אחד. בשלב זה היתה המנוחה בחרדה עקב מצבה הכלכלי ולמרות זאת, לא מצא התובע לסייע לה, חרף העובדה כי התגורר עמה (ראה פרוטוקול 9.2.17, עמ' 89 ש' 1-13) ובמקום זאת, כך התרשמתי, בחר לנצל את היריבות שנוצרה בין המנוחה לאחיו לצורך קידום האינטרסים שלו.

100. ממכלול העדויות המתארות את מצבה הפיזי והנפשי הירוד של המנוחה באותה תקופה ניתן להסיק על קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד התובע על המנוחה.

101. בין השנים 2006 – מועד חתימת הצוואה הראשונה לבין שנת 2010 – מועד חתימת

הצוואה השנייה, חלה נסיגה ממשית ביכולת עמידתה, הפיזית והנפשית, של המנוחה מול בנה. היא נזקקה לו בפעולות הכי פשוטות, הכי בסיסיות, והוא שהתגורר עמה מינף את השנאה והכעס שחוותה כנגד נכדה השני- המתנגד 1, על מנת לשנות את הצוואה לטובתו.



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

אדגיש, המציאות המשפטית אינה כה מסובכת אולם המציאות האישיות מסובכת מאוד והיא הסיבה והתשתית לכל הסכסוך נשוא תיק זה.

102. קשה המחשבה כי שני נכדיה של המנוחה ניצלו את מצבה הנפשי והפיזי כלכלית לטובתם, ברם, ברור לי כי יש להבחין בין מצבה הרפואי של המנוחה בתקופות בהן נחתמו שתי הצוואות. וכי מצבה הנפשי של המנוחה בצוואה משנת 2010 להבדיל משנת 2006 היה ירוד ביותר. באותה העת היא נזקקה לסיוע נפשי, פיזי ואבחונים רפואיים (כגון אותה בדיקה פסיכוגריאטרית) בטרם תחתום על צוואה כה מרחיקת לכת.

גם כשנשאלה המטפלת- הגב' דליה ורסנו בעדותה על מידת ההשפעה של התובע על המנוחה השיבה:

ש. בשיחות עם אייל אמרת שהיא היתה בלחץ כי הוא היה משפיע עליה, בהתייחס לאבי.

ת. שאבי משפיע עליה? לא זוכרת. אם הוא היה מעצבן אותה, היא היתה מתעצבנת, שניהם היו צועקים ואחר כך היו נרגעים.

ש. בשיחה שניהלת עם אייל, אני מקריא לך, שיחה ביום פטירתה של מתילדה, אמרת לו בין היתר כך, אייל תעזוב, מסכנה היתה בלחץ, וכל פעם היו מתקשרים ואומרים לה לא שילמת וכו', והוא היה אומר לה את רואה מה אייל עושה, מה ניסים עושה.

ת. אני לא זוכרת שיחה כזאת, בחיים לא ניהלתי שיחה כזאת בכלל. אף פעם אייל:

לא היינו בקשר אחרי שאמא נפטרה. לא הגעתי אליך הביתה כמה פעמים?

העדה:

פעם אחת.

לשאלת בית המשפט מה דיברנו באותה שיחה, אני לא זוכרת

ש. מה את זוכרת ביחסים בין מתילדה לאבי מבחינת ההשפעה שלו?

ת. הוא היה צועק, היא לא פחדה ממנו, היתה עונה לו חזרה.

ש. היא נלחצת ממנו?

ת. כן.

לא זכור לך שהם רבו והיא רצתה שאני אבוא איתה לבנק?

ת. כן, נכון, עכשיו אני נזכרת. אתה צודק



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

ש. היה פעם שהיא רצתה לברוח ממנו?
ת. כן. לקראת הסוף זה היה, היא יצאה החוצה ואחר כך זכרה. זה לא היה
ביום, אני לא הייתי שם, אני הייתי שם רק שעתים. היא סיפרה לי שהיא
התעצבנה וברחה מהבית.
(8.6.16, עמ' 68-69, עמ' 72 ש' 16-18).

בכל הנוגע לעסקת המתנה – ומשזו לא הושלמה אין צורך לדון בתוקפה.

סיכום של דבר

103. לסיכום, ממכלול הנסיבות המפורטות לעיל, משקלן המצטבר של העדויות
והראיות

ובעיקר התנהלותו המתלהמת של התובע בדיון בפני - נלמדת תשתית צפופה
של ראיות שיש בה כדי להקים את החזקה בנוגע לקיומה של השפעה בלתי
הוגנת של התובע על המנוחה.
ולפיכך דינה של הצוואה השלישית להתבטל.

אחרית דבר

104. אני מקבל את ההתנגדות לצוואה נשוא ת"ע 59466-01-12 ומורה מכל הטעמים
המפורטים לעיל על בטלות צוואת המנוחה מיום 7.4.10 וקיום הצוואה מיום
2.4.06.
במידת הצורך תוגש פסיקתה לחתימתי.

105. מזכירות ביהמ"ש תסגור תיק 59431-01-12, 59540-01-12, 59466-01-12,
48271-12
11-, 8162-12-11, 59512-01-12, 23070-05-14, 59419-01-12,
59400-01-12,
59419-01-12



בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

18 מרץ 2018

תמ"ש 48271-12-11

106. משנקבעו זכויות הירושה, ובהתאם לדין מיום 9.2.17 יודיע המתנגד 2 האם יש צורך

בקביעת מועד דיון בתיק 19760-06-16. וכך בהתאמה יודיע המתנגד 1 כוונותיו

באשר לתיקים 25353-12-15, 52373-05-15, ו- 8162-12-11 ו- 54184-01-14.

107. לנוכח התוצאה אליה הגעתי, ואף שראוי היה לחייב בהוצאות, הרי שלפנים משורת

הדין, אמנע מחיוב בהוצאות.

108. תואיל המזכירות לשגר פסק דין זה לב"כ הצדדים ולסגור התיקים הרלוונטיים.

ניתנה היום, ב' ניסן תשע"ח, 18 מרץ 2018, בהעדר הצדדים.

נחשון פישר

נחשון פישר, שופט, סגן נשיאה